HAFIZADAN HAYALE AKSARAY'IN KÜLTÜREL DÖNÜŞÜM VİZYONU

AHMET KUŞSAN

Bir şehir ne zaman sadece "binalar topluluğu" olmaktan çıkıp bir medeniyet merkezine dönüşür? Genişleyen caddeler, yükselen gökdelenler ya da asfaltlanan yollar bir kenti var etmeye yeter mi? Şüphesiz bunların hepsi gereklidir; ancak hiçbiri tek başına bir şehre ruh katmaya yetmez. Çünkü şehir, yalnızca insanların ikamet ettiği bir coğrafya değildir. Şehir; hissettiğimiz, anlam yüklediğimiz, hikâyesine ortak olduğumuz ve kendimizi ait bildiğimiz canlı bir organizmadır. Binaların ötesinde bir hafızası, sokakların ötesinde yaşanmışlıkları, meydanların ötesinde insanlığa anlatacak bir sözü vardır.

Binaları Yenilemek Yetmez, Hafızayı İhya Etmek Gerekir

Bugün Aksaray hızla değişiyor…Kentsel dönüşümle yeni yapılar yükseliyor, altyapı güçleniyor, sosyal alanlar inşa ediliyor. Bu vizyon son derece kıymetlidir. Fakat bir şehri geleceğe hazırlarken sadece yıpranmış binaları yenilemek yeter mi? Yetmez! Zamanın tozlu sayfalarında unuttuğumuz değerleri yeniden hatırlamak zorundayız. Çünkü hafızasını kaybeden bir şehir, ne kadar modern olursa olsun, daima eksiktir.

Aksaray'ın en büyük gücü, ayak bastığımız bu toprağın olağanüstü tarihsel derinliğidir.
Paleolitik Çağ'dan Aşıklı Höyük ve Acemhöyük'e; Hititler, Persler, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet'e uzanan devasa bir medeniyetler atlasının tam merkezindeyiz. Bu topraklarda binlerce yıldır insanlar ev kurdu, hayal etti ve iz bıraktı. Garsaura'dan Archelais'e, Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan'ın imar ettiği Akserâ'ya uzanan bu güçlü miras; hanlarla, camilerle, medreselerle ve köklü şehir kültürüyle ruh buldu.

Amaç Geçmişi Saklamak Değil, Yaşatmak Olmalı!

Bizim sorumluluğumuz, bu şanlı geçmişi sadece tozlu kitaplarda bırakmak ya da tarihi binaların önüne küçük tabelalar çakıp kenara çekilmek değildir. Asıl mesele şudur. Binlerce yıllık bu devasa hafızayı, bugünkü Aksaraylının gündelik hayatına nasıl entegre edeceğiz?

İşte burada devreye Kültürel Dönüşüm giriyor.
Kültürel mirası devasa müze binalarına hapsettiğinizde, tarih insan hayatından uzaklaşır. Oysa tarih, bir insanın karşısına şehirde yürürken çıkmalıdır.

·Bir meydanda adımlarken ayaklarınızın altındaki eski kentin izlerini hissetmelisiniz.

·Bir parkta dinlenirken, o mahallenin geçmişini anlatan şık bir hafıza köşesiyle karşılaşmalısınız.

·Bir çocuk, memleketinin kimliğini sadece ders kitabından değil, sokaklarında yürüdüğü şehrin bizzat kendisinden öğrenmelidir.

·Büyük müzelerin yanı sıra kent geneline yayılmış mini müzeler ve şehir hafıza noktaları oluşturmalıyız.

Yirmi metrekarelik doğru tasarlanmış bir alan, bazen yüzlerce sayfalık kitaptan çok daha güçlü bir iz bırakır. Böylece Aksaray'ın kendisi dev bir müzeye ve yaşayan bir kültür alanına dönüşür.

İsim Vermek, Hafızayı Mekâna Çivilemektir

Bir şehri yaşatan en güçlü damarlardan biri de isimleridir. Binalar yıkılabilir, ağaçlar kesilebilir, sokaklar değişebilir... Ama o şehirde o mekânın adı ve ruhu yaşatılırsa hikâye asla ölmez. Yeni açılan bir parka ya da meydana rastgele isimler vermek yerine; Aksaray'ın tarihinden gelen unutulmuş bir adı, kaybolmuş bir mesleği veya tarihi bir şahsiyeti vermek hafızayı mekâna çivilemektir. O isim geçmişi arşivden çıkarır; otobüs durağına, park tabelasına, en önemlisi de çocukların diline yerleştirir. Ancak bir şartla, yapılan iş de verilen ismi hatırlatacak.

Mimari Taklit Değil, Çağdaş Bir Yorum

Tarihi kimliği korumak, her yeni binaya Selçuklu kemeri koymak değildir. Her yere motif serpiştirerek kent kimliği inşa edilmez; bunun adı kimlik değil, mimari taklittir.

Bizim hedefimiz eski Aksaray'ın maketini yapmak değil; kökleri Aksaray'da olan modern bir şehir kurmaktır. Yeni kütüphanemiz, kültür merkezlerimiz ve konutlarımız elbette çağdaş olacak. Ancak bunu yaparken Aksaray'ın ölçeği, taşı, rengi, iklimi ve insanının alışkanlıkları hesaba katılacak. Geçmiş ile bugün arasındaki bağ taklit ile değil, nitelikli bir mimari yorumla kurulacak. Elbette bazen taklit de olacak… Her karar yapılan işin ruhuyla uyumlu olacak şekilde verilecek.

Aksaray'ın İhtiyacı Olan Şey Görünmez İpi Belirgin Kılmak

"Aksaray'ın neyi eksik?" sorusu yıllardır yanlış sorulmuştur. Aksaray'ın eksiği yok, fazlası vardır: Doğa, Tarih, Kültür, Mimari; Hasan Dağı, Ihlara Vadisi, Sultanhanı ve diğer kervansaraylar, Aşıklıhöyük, Acemhöyük, Eğri Minare, Ulu Cami, kaya yerleşkeleri, vadiler, Zinciriye Medresesi… Sorun bu zenginliklerin yokluğu değil; hepsinin aynı büyük hikâyenin parçaları olduğunun yeterince hissettirilememesidir.

Oysa tüm bu değerleri bir araya getiren görünmez ip, Aksaray'dır. Bize düşen; şehir rotalarıyla, dijital uygulamalarla, tematik festivallerle ve eğitimle bu ipi görünür kılmaktır. Kendi şehrinin hikâyesini bilmeyen bir nesil, o şehri sevemez. Sevmediği şehri koruyamaz, koruyamadığını ise geleceğe taşıyamaz.

Gençler Seyirci Değil, Şehrin Mimarı Olmalı

Gençlere sürekli geçmişi anlatıp pasif birer dinleyici olmalarını bekleyemeyiz. Gençleri şehrin ortağı yapmak zorundayız.

·Bir üniversiteli Aksaray'ın geleceğine dair proje üretebilmeli,
·Genç mimarlar kamusal alanları tasarlayabilmeli,
Genç yazılımcılar ve sanatçılar bu şehrin hikâyesini yeni teknolojilerle dünyaya anlatabilmelidir.

Gençlerin hayal kuramadığı bir kentin geleceği, başkalarının hayalleriyle şekillenir.

Kültürel dönüşüm, tam da bu yüzden güçlü bir aidiyet projesidir.

Ortak Akıl ve 2050 Aksaray Vizyonu

Şehir sadece belediyenin veya valiliğin tek başına kuracağı bir yer değildir. Şehir; esnafın, akademisyenin, sanatçının, sanayicinin, gencin ve sokaktaki vatandaşın ortak hayalidir. Bizim asıl ihtiyacımız olan ortak bir şehir tahayyülüdür: "2050'nin Aksaray'ı nasıl bir şehir olmalı?" Bu soruya hep birlikte cevap aramalıyız. Bir gün bu şehirden çekildiğimizde geride sadece beton yığınları mı bırakacağız, yoksa medeniyetimize eklenmiş güçlü bir katman mı?

Bütün mesele üç temel kavramda gizlidir.

*·**HAFIZA** : Nereden geldiğimizi söyler.*
*·**HAYAL** : Nereye gideceğimizi belirler.*
*·**AİDİYET** : Bugün nerede durduğumuzu gösterir.*

Hafızası olup hayali olmayan şehir geçmişe hapsolur. Hayali olup hafızası olmayan şehir kimliğini kaybeder. Aidiyeti olmayan şehir ise ne dününü koruyabilir ne yarınını kurabilir.

Kalem Şimdi Bizim Elimizde!

Binlerce yıldır bu topraklardan binlerce insan geldi geçti. Bir gün biz de bu şehrin geçmişi olacağız. Gelecek kuşaklar bizim kurduğumuz bu şehirde yaşayacak ve bize şu soruyu soracaklar. "Onlar bu şehir için ne yaptılar?" Bizden öncekiler bize muazzam bir Aksaray bıraktı.

Bizim görevimiz bu mirası tüketmek değil, üzerine kendi çağımızın değerini eklemektir. Şehir; nesillerin taşla, doğayla, isimle ve hayalle yazdığı devasa bir kitaptır. Her kuşak gelir, kendi sayfalarını yazar ve kalemi sonrakine devreder.

Aksaray'ın binlerce yıllık muazzam kitabında sıra şimdi bizde. Kalem bizim elimizde…

